

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1934 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1933 fattade beslut.

Genom en den 17 februari 1934 till riksdagen avlämnad proposition, nr 138, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande rörande de i nämnda protokoll omförmälda, av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1933 vid dess sjuttonde sammanträde fattade besluten.

De ifrågavarande besluten utgöras av förslag till sju konventioner samt två rekommendationer. Ett av konventionsförslagen avser avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer och de sex övriga obligatorisk ålderdomsförsäkring, obligatorisk invaliditetsförsäkring samt obligatorisk dödsfallsförsäkring dels för löntagare i industriella företag, handelsföretag och fria yrken samt för hemarbetare och tjänstefolk, dels ock för löntagare i jordbruksföretag. Rekommendationerna gälla avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer samt invaliditets-, ålderdoms- och dödsfallsförsäkringens allmänna principer.

Beträffande lydelsen av nu omförmälda konventionsförslag och rekommendationer får utskottet hänvisa till de såsom bilaga vid propositionen fogade översättningarna till svenska språket av originaltexterna till konferensens beslut.

Med anledning av en från internationella arbetsbyrån till socialdepartementet inkommen uppgift å rättelser i franska texten till ovannämnda konventionsförslag, vilken uppgift av nämnda departement överlämnats till utskottet, böra sista orden i översättningen av artikel 5 i konventionsförslaget angående obligatorisk dödsfallsförsäkring för löntagare i industriella företag, handelsföretag och fria yrken samt för hemarbetare och tjänstefolk hava lydelsen: »— — — på grund av fortsatt obligatorisk eller frivillig försäkring.»

Den internationella arbetsorganisationens sjuttonde sammanträde hölls i Genève under tiden 8—30 juni 1933. Antalet representerade stater utgjorde 49, av vilka 35 sänt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetsgivar- och arbetarsidorna. Sverige

deltog i sammanträdet med en fullständig delegation. I fråga om verkställighet av de å sammanträdet fattade besluten åligger det, såsom i propositionen omförmåles, varje medlem av arbetsorganisationen att inom ett år eller vid förhinder på grund av exceptionella förhållanden senast inom 18 månader från avslutandet av sammanträdet underställa därvid antagna konventionsförslag och rekommendationer den eller de myndigheter, till vilkas kompetensområden respektive frågor höra, för deras omgestaltande till lag eller vidtagande av andra åtgärder. Därest ett konventionsförslag icke vinner vederbörande myndighets eller myndigheters bifall eller om en rekommendation ej leder till någon lagstiftningsåtgärd eller annat åtgörande för dess genomförande, skall respektive medlem av organisationen icke vara underkastad någon vidare förpliktelse med hänsyn därtill.

Konventionsförslaget och rekommendationen angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Den internationella arbetskonferensen har redan från början av sin verksamhet ägnat uppmärksamhet åt arbetsförmedlingsfrågorna.

På sitt första sammanträde, i Washington år 1919, antog internationella arbetskonferensen en konvention angående arbetslösheten, vari föreskrives, bland annat, att varje stat, som ratificerar konventionen, bör upprätta ett system av avgiftsfria offentliga arbetsförmedlingsanstalter. Vid samma tillfälle antogs även en rekommendation angående arbetslösheten, vari hemställes, bland annat, att varje medlemsstat måtte vidtaga åtgärder för att förbjuda inrättandet av sådana arbetsförmedlingsanstalter, som taga betalning eller eljest bedriva sin verksamhet såsom affär. Beträffande redan befintliga arbetsförmedlingsanstalter av sistnämnda beskaffenhet hemställes, att deras verksamhet måtte göras beroende av tillstånd, som meddelas av regeringen, samt att alla till buds stående åtgärder måtte vidtagas för att snarast möjligt avskaffa dylika anstalter.

I en i Genua år 1920 antagen konvention angående arbetsförmedling för sjömän förbjudes affärsmässig arbetsförmedling inom sjöfarten med möjlighet dock för vederbörande regering att medgiva fortsatt dylik verksamhet under regeringens kontroll. Samtidigt åläggas medlemsstaterna att sörja för ett mot behoven svarande system av avgiftsfria arbetsförmedlingsanstalter för sjömän.

Sverige har ratificerat de båda nu nämnda, i Washington och Genua antagna konventionerna.

I propositionen har föredragande departementschefen lämnat en sammanfattning av gällande författningsbestämmelser rörande den privata arbetsförmedlingen.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att Kungl. Maj:t i proposition nr 40 till innevarande riksdag framlagt förslag till lag om offentlig arbetsförmedling. I denna proposition har (å sid. 7 o. f.) lämnats en kortfattad

redogörelse för den offentliga arbetsförmedlingens nuvarande organisation och för gällande bestämmelser om statsbidrag till sagda förmedling. För närmare upplysning om innehållet av nyssnämnda lagförslag och redogörelse får utskottet hänvisa till omförmälda proposition.

Andra lagutskottet har i utlåtande nr 39 i huvudsak tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag.

Beträffande innehållet av nu förevarande konventionsförslag och rekommendation får utskottet hänvisa till den i propositionen intagna redogörelsen härför. I propositionen hava vidare uppgifter lämnats om den förberedande behandling, som föregått konventionsförslaget och rekommendationens antagande av arbetskonferensen, varjämte redogjorts för innehållet av vissa yttranden över konventionsförslaget och rekommendationen.

Departementschefen har den 29 december 1933 uppdragit åt socialstyrelsen att inkomma med utredning och förslag rörande de författningsbestämmelser, som kunde bliva erforderliga, därest Sverige anslöte sig till konventionen. Socialstyrelsen har sedermera den 31 januari 1934 avgivit förslag i ämnet, varefter förslaget för yttrande utremitterats till vissa centrala myndigheter, samtliga länsstyrelser med flera.

Departementschefen har anfört:

De principer, på vilka förevarande konventionsförslag bygger, synas mig, såvitt nu kan bedömas, vara ägnade att i huvudsak läggas till grund för en lagstiftning i ämnet i Sverige. Av vad jag nyss meddelade rörande det förberedande skick, i vilket spørsmålet om genomförandet av en dylik lag för närvarande befinner sig, framgår emellertid, att definitivt beslut rörande konventionens ratificering icke lämpligen nu kan fattas. Jag förordar således, att med prövningen av ratificeringsfrågan tillsvidare får anstå.

Ifråga om rekommendationen ber jag få erinra om att Kungl. Maj:t i proposition nr 40 till innevarande års riksdag framlagt förslag till lag om offentlig arbetsförmedling, varigenom syftet med rekommendationen i viss mån skulle komma att tillgodoses. Ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen synas mig icke för närvarande erforderliga.

Utskottet delar föredragande departementschefens uppfattning, att prövningen av ratificeringsfrågan tills vidare bör anstå samt att ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen för närvarande icke synas erforderliga.

Utskottet.

Konventionsförslagen angående ålderdoms-, invaliditets- och dödsfallsförsäkring jämte rekommendationen i samma ämnen.

I inledningen till avdelning I av del XIII i fredsfördraget i Versailles förklaras ett av målen för den internationella arbetsorganisationens verksamhet vara att träffa anstalter för ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

Å sitt tredje sammanträde år 1921 antog den internationella arbetsorganisationens konferens en rekommendation av innehåll, att varje medlem av organisationen måtte till jordbrukets lönearbetare utsträcka tillämpningen av de lagar och reglementen, som konstituerade system av försäkring emot sjukdom, invaliditet och ålderdom samt andra dylika sociala risker, på villkor likvärdiga dem, som gälla för arbetarna inom industri och handel.

I propositionen har föredragande departementschefen gjort en jämförelse mellan konventionsförslagen och pensionsförsäkringslagen ävensom lämnat en redogörelse för den förberedande behandling som föregått konventionsförslagens och rekommendationens antagande av konferensen, ävensom för de yttranden, som avgivits över konventionsförslagen och rekommendationen.

Konventionsförslagen och rekommendationen hava den 6 december 1933 överlämnats till 1928 års pensionsförsäkringskommitté.

Departementschefen anför:

Såsom i ärendet erinrats, är den svenska pensionsförsäkringslagstiftningen för närvarande föremål för revision, och huvudbetänkande i ämnet med förslag rörande den allmänna pensionsförsäkringen lär vara att förvänta inom kort. Med hänsyn härtill torde frågan om den svenska lagstiftningens anpassning efter konventionsförslagen rörande ålderdoms- och invaliditetsförsäkring böra tagas under omprövning vid behandlingen av detta lagstiftningsärende. Framhållas må, att nämnda konventionsförslag i stort sett icke innehålla några med vår nuvarande lag oförenliga principer. Allenast beträffande en punkt, nämligen i fråga om försäkringens begränsning till svenska medborgare, synes skiljaktighet av större betydelse föreligga mellan vår lag och förslagen. Vad angår konventionsförslagen rörande dödsfallsförsäkring, saknas hos oss motsvarighet härtill, men pensionsförsäkringskommittén har i uppdrag att utreda viss närliggande fråga, nämligen spörsmålet, huruvida utöver vad nu äger rum understöd i en eller annan form kan beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn. På grund härav läser kommitténs förslag i nämnda spörsmål böra avvaktas, innan frågan om ratificering av dessa konventionsförslag kommer under vidare bedömande.

Vad beträffar rekommendationen torde den böra vinna beaktande, i den mån så lämpligen låter sig göra, vid revisionen av pensionsförsäkringslagen och upptagande i svensk lagstiftning av bestämmelser rörande dödsfallsförsäkring.

1928 års pensionsförsäkringskommitté har den 26 april 1934 framlagt sitt huvudbetänkande med förslag rörande revision av den allmänna pensionsförsäkringen. I betänkandet framläggas två av kommittén utarbetade alternativ, vilka skilja sig från varandra huvudsakligen därutinnan, att det ena, som omfattats av kommitténs majoritet, innebär ett överförande från den *obligatoriska* pensionsförsäkringen till den *frivilliga* sjukförsäkringen av uppgiften att meddela försäkring för invaliditet före den för rätt till ålderdomspension stadgade åldern under det att enligt det andra alternativet bibehålles en kombinerad obligatorisk invaliditets- och ålderdomsförsäkring. I samband med invaliditetsförsäkringens lösgörande från ålderdomspensione-

ringen skall den upphöra att vara obligatorisk i annan mening än den, att medlemsskap av erkänd sjuk-kassa obligatoriskt skall medföra försäkring mot invaliditet. Förslaget motsvarighet till den nuvarande pensionsförsäkringens pension vid förtidsinvaliditet skall benämnas invalidpenning, och för rätt till sådant understöd förutsättes i regel, att den försäkrade under två år i följd eller med endast kortare avbrott åtnjutit sjukpenning samt att arbetsförmågan därefter fortfar.

I fråga om ålderdomspensioneringen har kommittén tillstyrkt, att densamma bibehålles under form av en försäkring. Även enligt kommitténs förslag skall denna försäkring vara begränsad till svenska medborgare. Under förutsättning av ömsesidighet skall emellertid Konungen äga träffa överenskommelse med främmande stat om att dess medborgare skola vid tillämpningen av lagen behandlas lika som svenska medborgare. Kommittén har ansett sig böra bibehålla den nuvarande pensionsåldern 67 år. För finansieringen av pensioneringen skall enligt kommitténs förslag liksom enligt pensionsförsäkringslagen upptagas pensionsavgifter av de till pensioneringen anslutna. Pensionen skall bestå av ett grundbelopp av 100 kronor och ett växlande belopp, motsvarande för var och en en tiondel av de avgifter han erlagt. Kommittén har bibehållit den nu gällande lagens anordning med pensionstillägg, utgående efter behovsprövning och bekostade av allmänna medel. Enligt förslaget skall pensionsförsäkringen liksom hittills handhas av pensionsstyrelsen och de lokala pensionsnämnderna.

Utskottet erinrar vidare om de bestämmelser angående barntillägg, som infördes i svensk pensionslagstiftning genom lag av den 28 juni 1918, sedermera ändrad genom lag av den 13 oktober 1921. Enligt dessa bestämmelser utgår numera för pensionsberättigad änkling, änka, fränskild make eller ogift kvinna, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja barn eller adoptivbarn under 15 år, ävensom för pensionsberättigad ogift man, som är till arbete varaktigt oförmögen och har att försörja adoptivbarn under 15 år, särskilt pensionstillägg för varje dylikt barn, därest årsinkomsten för mannen eller kvinnan ej uppgår till vissa belopp. Enahanda rätt tillkommer jämväl äkta makar, av vilka mannen är pensionsberättigad och till arbete varaktigt oförmögen och vilkas sammanlagda årsinkomst ej överstiger viss gräns.

Någon motsvarighet till de enligt pensionsförsäkringslagen sålunda utgående barntilläggen har icke upptagits i pensionsförsäkringskommitténs ovannämnda huvudbetänkande. Kommittén har ansett frågan om barntillägg vara en från invaliditets- och ålderdomspensioneringen fristående fråga samt förklarat sig skola ägna densamma särskild behandling. Kommittén har följaktligen icke i sitt betänkande behandlat det i direktiven för kommitténs arbete omnämnda spörsmålet, huruvida, utöver vad nu äger rum, understöd i en eller annan form bör beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Utskottet.

Vad först angår förslagen till konventioner angående obligatorisk ålderdoms- och invaliditetsförsäkring har föredragande departementschefen i sitt uttalande till statsrådsprotokollet erinrat, att den svenska pensionsförsäkringslagstiftningen för närvarande är föremål för revision, ävensom uttalat, att med hänsyn härtill frågan om den svenska lagstiftningens anpassning efter berörda konventionsförslag torde bära tagas under omprövning vid behandlingen av detta lagstiftningsärende. Utskottet instämmer i departementschefens uppfattning, att ett biträdande för Sveriges del av ifrågasvarande konventioner icke för närvarande bör äga rum.

Vad därefter angår de föreslagna konventionerna angående dödsfallsförsäkring har 1928 års pensionsförsäkringskommitté, såsom utskottet i sin ovan lämnade redogörelse erinrat, ännu icke behandlat den i direktiven för kommitténs arbete omnämnda frågan, huruvida, utöver vad nu äger rum, understöd i en eller annan form kan beredas obemedlade eller mindre bemedlade personer med försörjningsplikt mot minderåriga barn. Vad departementschefen yttrat därom, att kommitténs förslag i nämnda spörsmål bör avvaktas, innan frågan om ratificering av förevarande konventioner kommer under vidare bedömning, har av utskottet lämnats utan erinran.

Vad slutligen beträffar rekommendationen rörande invaliditets-, ålderdoms- och dödsfallsförsäkringens allmänna principer har utskottet icke haft något att erinra mot departementschefens uttalande i förevarande hänseende.

Under återopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela,

A) att riksdagen för sin del biträder vederbörande departementschefs i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet uttalade uppfattning,

1) att förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer ej bör för närvarande ratificeras samt att den till nämnda konventionsförslag hörande rekommendationen icke för närvarande bör föranleda någon ytterligare åtgärd; och

2) att dels förslaget till konvention angående obligatorisk ålderdomsförsäkring för löntagare i industriella företag, handelsföretag och fria yrken samt för hemarbetare och tjänstefolk, dels förslaget till konvention angående obligatorisk invaliditetsförsäkring för nämnda personer, dels förslaget till konvention angående obligatorisk ålderdomsförsäkring för löntagare i jordbruksföretag, dels ock förslaget till konvention angående obligatorisk invaliditetsförsäkring för sistnämnda löntagare icke bära för närvarande ratificeras;

B) att riksdagen för sin del icke haft något att erinra mot vederbörande departementschefs uttalanden i statsrådsprotokollet beträffande dels förslaget till konvention angående obli-

gatorisk dödsfallsförsäkring för löntagare i industriella företag, handelsföretag och fria yrken samt för hemarbetare och tjänstefolk, dels förslaget till konvention angående obligatorisk dödsfallsförsäkring för löntagare i jordbruksföretag, dels ock rekommendationen angående invaliditets-, ålderdoms- och dödsfallsförsäkringens allmänna principer.

Stockholm den 29 maj 1934.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, von Geijer, Sigfrid Hansson, Frändén, P. Sandström* och *Norman** samt fröken *Hesselgren*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Hage, Johanson* i Hallagården, *Johanson* i Stockholm*, *Olovson* i Västerås, *Hansson* i Trollhättan, *Hillgård** och *Sandberg*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.